N:o 24.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter änkan Brita Maria Esaidotter Barba från Vitsaniemi; gifven Stockholms slott den 2 december 1904.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till danaarf efter änkan Brita Maria Esaidotter Barba från Vitsaniemi må efterskänkas till förmån för Isak Ruisniemi, Johan Iivari och Abraham Mäkipiha samt Per Heikinpietis och Isak Lukkaris barn.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Ernst Meyer.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 december 1904.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde härefter:

Bonden Henrik Johansson Barbas i Vitsaniemi änka Brita Maria Esaidotter Barba afled den 21 januari 1892. I instrumentet öfver den efter henne den 21 mars samma år förrättade boupptecknin finnes antecknadt, bland annat, att hon icke efterlämnat bröstarfvingar; att boets behållning utgjort 1,416 kronor 24 öre; att den af Öfver-Torneå tingslags häradsrätt förordnade gode mannen för änkan Barbas frånvarande stärbhusdelägare förre inspektoren Tycho Burman varit vid boupptecknin närvarande; att mellan makarna Barba upprättats inbördes testamente, hvarigenom förordnats, att den af makarna, som

öfverlefde den andra, skulle äga all i boet befintlig egendom; samt att detta testamente, som delgifvits mannen Barbas närmaste arfvingar, ej inom laga tid klandrats.

Vid lagtima vintertinget med bemälda häradsrätt den 10 mars 1896 läto hemmansägarna Isak Ruisniemi, Johan Iivari, Per Heikinpieti, Abraham Mäkipiha och Isak Lukkari — af hvilka de fyra förstnämnda voro bröder och Lukkari svåger till Henrik Johansson Barba — till bestyrkande af ett muntligt testamente, som änkan Barba i lifstiden skulle upprättat till förmån för dem, inför häradsrätten såsom vittnen för dödsfalls skull afhöra nedannämnda personer, hvilka därvid berättade:

1:o förgångsmannen *Isak Pietilä:* att då vittnet vid ett tillfälle i början af år 1892, kort innan änkan Barba aflidit, varit på besök hos änkan Barba, denna på tal om huru med hennes kvarlåtenskap skulle förfaras efter hennes död yttrat, att, med undantag af två sängar med sängkläder, all hennes kvarlåtenskap skulle tillfalla hennes aflidne mans närmaste släktingar, åt hvilka hon, såsom orden fallit, ville af hela sitt hjärta gifva sagda egendom; att vid omvittnade tillfället ej någon annan än vittnet varit tillstädes; samt att änkan Barba, hvilken vittnet personligen känt, vid berörda tillfälle varit vid fullt och sundt förstånd och handlat af fri vilja, men icke uttryckligen förklarat, att hennes omförmälda yttrande vore hennes sista vilja eller utgjorde hennes testamente; och

2:o) pigan *Kajsa Lathi:* att vittnet, som under de tre sista åren, änkan Barba lefvat, varit i hennes tjänst, därunder vid flera tillfällen hört henne yttra, att hennes aflidne mans släktingar skulle efter hennes död få taga allt hvad hon ägde med undantag af en säng med sängkläder; att, såvidt vittnet kunde minnas, ej någon annan än vittnet vid dessa tillfällen varit närvarande; att därvid ej varit tal om något testamente; samt att änkan Barba vid ifrågavarande tillfällen varit vid fullt och sundt förstånd och handlat af fri vilja.

Änkan Barbas omförmälda yttranden blefvo sagda den 10 mars 1896 vid häradsrätten bevakade såsom muntligt testamente, i anledning hvaraf häradsrätten utställde testamentet till delgifning med änkan Barbas närmaste arfvingar, hvilka ägde att klandra detsamma efter däraf erhållen del.

Därefter instämde förenämnda Isak Ruisniemi, Johan Iivari, Per Heikinpieti, Abraham Mäkipiha och Isak Lukkari till häradsrätten ofvan omförmälde gode mannen i änkan Barbas bo Tycho Burman med yrkande, att han, som omhändertagit boet, måtte förpliktas redovisa de medel, han i sådan egenskap innehade, till stöd för hvilket yrkande

åberopades det muntliga testamentet. Sedan emellertid upplyst blifvit, att testamentet icke delgifvits kronans ombudsman i orten, förklarades målet hvilande, i afbidan på att testamentet skulle vinna laga kraft gent emot kronan.

Å sin sida instämde kammaradvokatfiskalsämbetet till vintertinget med häradsrätten den 11 mars 1899 Isak Ruisniemi och hans fyra ofvanbemälda medparter äfvensom gode mannen Burman med påstående, att, som änkan Barbas förenämnda, af Isak Ruisniemi och hans medparter vid häradsrätten såsom testamente bevakade yttranden, hvarigenom skulle förordnats, att efter änkan Barbas död hennes kvarlåtenskap skulle tillfalla hennes aflidne mans släktingar, hvarken åhörts af två på en gång närvarande och särskildt anmodade vittnen eller ens af änkan Barba betecknats såsom hennes yttersta vilja och testamente, i följd hvaraf desamma icke vore att anse såsom ett lagligen giltigt testamente, samt, såvidt ämbetet hade sig bekant, någon laglig arfvinge till änkan Barba icke vore känd, änkan Barbas kvarlåtenskap måtte, utan hinder af omförmälda såsom testamente bevakade yttranden, förklaras skola såsom danaarf tillfalla kronan, samt att Burman måtte förpliktas att till advokatfiskalsämbetet redovisa danaarfsmedlen jämte ränta.

Häradsrätten yttrade i utslag den 13 juni 1900, att, enär de yttranden, som af änkan Barba blifvit, såsom Isak Pietilä och Kajsa Lathi hade vittnat, fällda och af Isak Ruisniemi och hans medparter såsom testamente till deras förmån bevakats, icke kunde såsom ett af änkan Barba gjordt testamentariskt förordnande anses, samt änkan Barba icke efterlämnat arfsberättigade släktingar, förklarades kvarlåtenskapen efter änkan Barba skola, utan hinder af berörda såsom testamente bevakade yttranden, såsom danaarf tillfalla kronan, till följd hvaraf det ålåge Burman, som enligt förordnande omhändertagit boet, att till kammaradvokatfiskalsämbetet redovisa kvarlåtenskapen jämte afkomsten däraf. Detta utslag har vunnit laga kraft.

I en den 9 april 1903 till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift hafva Isak Ruisniemi, Johan Iivari, Per Heikinpieti, Abraham Mäkipiha och Isak Lukkari i underdånighet anhållit, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf måtte efterskänkas till förmån för sökandena, till stöd för hvilken ansökning hufvudsakligen anförts, att änkan Barba, enligt hvad sökandena ansåge vara utredt, i lifstiden haft bestämd och tydlig afsikt samt såsom sin önskan uttalat, att efter hennes död sökandena skulle komma i besittning af hennes kvarlåtenskap. Äfven om änkan Barba, hvilken varit i saknad af juridiskt biträde, icke kunnat gifva denna sin önskan

fullt laglig form af testamente, borde, enligt sökandenas förmenande, denna omständighet ej förhindra, att hennes yttersta vilja i förevarande hänseende blefve uppfylld.

Öfver ansökningen har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, däri meddelats, att större delen af makarna Barbas egendom, hvilken endast till en obetydligare del i boet införts af mannen Barba, under mannens lifstid och genom hans förvållande förfarits, hvarjämte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämnat den upplysning, att sökandena Ruisniemi, Iivari och Mäkipiha befunne sig i jämförelsevis goda ekonomiska omständigheter, samt att sökandena Heikinpieti och Lukkari numera aflidit och efterlämnat barn i betryckta omständigheter, hvadan skäl syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreligga för efterskänkande af danaarfvet till förmån för nämnda barn.

Jämväl kammaradvokatfiskalsämbetet har på grund af nådig befallning i ärendet sig yttrat och därvid — jämte meddelande att danaarfsmedlen, som redovisats för ämbetet och till statskontoret inlevererats, efter afdrag af aktoratsprovision utgjorde 1,243 kronor 64 öre — beträffande själfva saken anfört, att de skäl, som eljest skulle kunnat tala till förmån för sökandena, enligt ämbetets uppfattning, förlorade i betydelse därigenom, att sökandena icke inom den i lag stadgade tid utan först efter förloppet af mer än fyra år efter änkan Barbas frånfälle bevakat meranämnda testamente och således själfva försummat hvad på dem ankommit för bevarande af deras på testamentet grundade rätt; och ansåge sig ämbetet på grund häraf och med hänsyn till hvad Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande anfört sakna anledning tillstyrka bifall till ansökningen i vidare mån, än hvad anginge den del af danaarfsmedlen, som skolat belöpa å numera aflidna sökandena Heikinpietis och Lukkaris barn.

Af ofvan omförmälda, af Isak Pietilä och Kajsa Lathi aflagda vittnesberättelser synes mig med full tydlighet framgå, att änkan Barbas önskan varit, att efter hennes död hennes aflidne mans släktingar skulle komma i åtnjutande af hennes kvarlåtenskap. Vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl till danaarfsmedlens skäligen obetydliga belopp, torde den af kammaradvokatfiskalen anförda omständighet icke böra utgöra hinder för bifall till ifrågavarande ansökning i dess helhet; och hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till danaarf efter änkan Brita Maria Esaidotter Barba må efterskänkas till förmån för Isak Ruisniemi, Johan

Iivari och Abraham Mäkipiha samt Per Heikinpietis och Isak Lukkaris barn.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
A. W. Cygnæus.